

SZERKESZTŐ

KIADÓHIVATAL

Dr. Ramaseter Róbert Budapest

Str. Eron 1. tér 2. llc. 8.

Egész évre... Helyre... Negyedévre... Egy hóra... 110

X. évfolyam 129. szám

1929. június 11. Kedd

1929. év. Szíván 3.

Ára 5 lej

UJ KELELET

ZSIDÓ POLITIKAI NAPILAP

Kolozsváron hirdetések a

Rudolf Mosse S. A.

Str. Rej. Maria No. 36. Tel. 4-13

és a

LLOYD EXPRESS

Str. Gola No. 20. Telefon 14-55

hirdetési irodák vesznek fe

A fizéves emancipáció

Írta: Marton Ernő

A régi zsidóság tegnap nagy ünnepet ült. Tíz esztendője annak, hogy a régi királyság zsidósága állampolgári jogainak birtokába lépett és évszázados szolgátsors és elnyomás után emancipáltatott. Tíz évvel ezelőtt, a saint-germani béketárgyalások idején jelent meg az a királyi dekretum, amely a békeszerződés már ismert szövege alapján megadja az állampolgári jogokat mindazoknak a zsidóknak, akik a régi királyságnak más állam védelme alá. Ez az évforduló kétszázötven éves és örömdetes dátum a régi zsidóság számára, különösen, ha meggondoljuk hogy még közel száz évvel ezelőtt a háború előtti években is milyen megalázó helyzetben, milyen jogfosztottságban kellett élnie. Még 1914-ben 200 olyan törvény volt érvényben, amely a zsidókat az állampolgári jogok valamelyikéből kizárta. Ha nekünk, ugynevezett nyugati zsidóknak, akik már hosszú évtizedek óta vagyunk az állampolgári jogok birtokában, nem is jelent már az emancipáció gondolata különösebb eléményt, főleg mert már ismerjük az európai emancipációk történelmi voltát és hátrányait, megismerjük, hogy a régi zsidóság számára ez az évforduló örömmünnepet jelent, amelyet ünnepélyes keretek között kell megülni.

Közel száz esztendő küzdelem határát jelenti az a dekretum törvény, amely 1919-ben megadta az állampolgári jogot az összes régi zsidóknak. Az egész művelt világon Románia emancipálta utolsó a zsidókat. Még Oroszországban is hamarabb következett be ez az esemény, mert a Kerenszky-kormány már 1917-ben megadta az állampolgári jogot a zsidóknak. A nyugateurópai államok legelőbbjében már a IX. század első felében megtörtént az emancipáció, amely a francia forradalom által hirdett eszmék logikus következménye volt. Érdekes, hogy egy latin nép volt az, amely elsőnek emancipálta a zsidókat: a francia és ugyancsak latin nép emancipálta utolsó a zsidókat. Ime, milyen mentalitásbeli eltéréseket idézhetnek elő a geográfiai viszonyok. A régi királyság zsidóságában tehát az emancipáció, mint eleven élmény hat még, amelynek tizedik évfordulójáról — úgy érzik — méltó keretek között illik megemlékezni.

Közvetlen történelmi szükségesség volt Románia számára a zsidóság emancipálása s ha valami csodálatos van ebben az eseményben, csak az, miként állhatott oly sokáig és oly hősiesen ellent a régi oligarchia a nyugati szabadság- eszmék ostromának. A zsidókérdés ugyanis nem elszigetelt jelenség valamely ország problémakomplexumában, hanem szoros kölcsönhatásban van minden állam belső viszonyaival. Ha valamely országban szociális elnyomás van, ha a dolgozó tömegek a hatalmasok önkényének vannak kiszolgáltatva, ugye egész bizonyos, hogy a zsidóság is osztozik ezen tömegek sorsában, sőt még súlyosabban szenved az általános elnyomás alatt. Évszázadokon át bevált recípe volt ugyanis a reakciós elnyomók kezében, hogy a ki- zsidóságot és szolgátságban tartott tömegek dühét és elkoseredését a zsidósá- gon vezessék le, amely ilyenformán ál-

Henderson, az új angol külügyminiszter kijelentette, hogy Anglia felveszi a diplomáciai viszonyt Oroszországgal

Lord Robert Cecil szerint Anglia nem folytat többé antantpolitikát. Előterben a rajnai kiűrités kérdése

London, június 10. Macdonald ma újra a rádió mikrofonja előtt állott. Ez uttal miniszterelnöki minőségben megköszönte a választóknak, hogy szavazataikkal lehetővé tették a munkáspárt uralomrajutását. A miniszterelnök röviden programot is adott. Szólt a munkanélküliség megszüntetését célzó és rövidesen foganatosítandó kormányintézkedésekről, a választói reformról, a rajnai kiűrités sürgetéséről és az Oroszországgal helyreállítandó kapcsolat iránti tárgyalások megkezdéséről. Beszédét azzal végezte: béke Angliának, béke az egész világnak.

London, június 10. A Daily Telegraph munkatársa beszélgetést folytatott Arthur Henderson külügyminiszterrel, ennek során ismertette az új kormány külpolitikájának vezérelveit. Henderson szólt a nemzetközi együttműködés szükségességéről, amelyet a kormány a világpolitikában feltétlenül szükségesnek tart. E tekintetben nemcsak a Népszövetséghez tartozó tagállamokkal kell

megértetni az együttműködés áldásos voltát.

hanem a Népszövetségben kívül álló két hatalommal, Amerikával és Oroszországgal is. Anglia feltétlenül be akarja vonni az együttműködés szolgálatába ezt a két hatalmat is, mert mindkettő olyan hatalom, hogy közreműködésük nélkül világpolitikai kérdések rendezése csak felmunka.

Ehhez képest a kormány igyekszik szívélyessé tenni a viszonyt Amerikával s fel fogja venni a normális kapcsolatot a szovjettal. A jóvátételi szakértői konferencia munkájának eredményét a kormány már most tanulmányozza. A Rajna-vidék megszállásának likvidálása ügyében Henderson hangoztatta az ismert munkáspárti álláspontot, hogy a kiűritésnek mihamarabb be kell következnie s tekintetben Anglia kezdeményező lépéseket tesz a megszálló hatalmaknál s velük a módokat

megtárgyalják. Henderson kezdeményező lépéseket jelentett be az új kormány részéről a leszerelés kérdésében is s hangoztatta a döntőbíráskodási elv minél szélesebbkörű általánossá válásának szükségességét.

Berlin, június 1. Lord Robert Cecil a sajtó munkatársai előtt érdekes nyilatkozatot tett az új angol kormány követendő politikájáról. Kijelentette, hogy biztos tudomása szerint Macdonald kormánya nem fog antantpolitikát folytatni, hanem arra törekszik, hogy a Népszövetség hatáskörét minél szélesebb körre terjesszék ki s így az összes fontos külpolitikai kérdések eldöntésénél nemzetközi areopaghoz méltó szerepet tölthessen be.

Brüsszel, június 10. Több lap beavatottnak látszó információk alapján azt írja, hogy az angol francia és német külügyminiszterek június vége felé Badenben megbeszélést fognak tartani a rajnai kiűrités módzatairól.

landó villámháritóul szolgált a népharag lecsapó mennykövei ellen. A romániai zsidóság oly késői emancipációja csakis azzal magyarázható, hogy a román nép felszabadulása is csak későn következett be. Addig, amíg két-háromszáz bojár tartotta a markában az egész kis országot, annak minden gazdagságát és kincsét, amíg ezen bojárakon kívül mindenki más a legjobban esetben is csak másodrendű polgár volt, csak természetesen, hogy szó sem lehetett a zsidóság egyenjogúsításáról. Egész a háború befejeztéig ez volt a helyzet Romániában s csak amikor a háború szerencsés kimenetele meghozta a már régen áhitott gyökeres változásokat az ország szociális és politikai viszonyaiban, csak akkor kerülhetett sor a zsidóság emancipációjára is.

Korántsem akarjuk ezzel azt mondani, hogy az emancipáció magától mint érett gyümölcs hullott a régi zsidóság ölébe. Ki kellett azt verekedni, előbb a béketárgyalásokon és ki kellett verekedni itt bent az országban is. A régi zsidóság emancipációs küzdelmét közel öt évtizedet keresztül vezette dr. Adolphe Stern, az Uniunea Evreilor Pamanteni elnöke, aki nemcsak Romániában, de Európában majd minden államban bámulatos tevékenységet fejtett ki az emancipáció érdekében. Nagyrészt az ő munkájának köszönhető, hogy a román politikuskok lassanként megbarátkoztak a zsidó egyenjogúság gondolatával és megértett a talaj az emancipációra. Amikor a világháború alatt az agg dr. Stern visszavonult az aktív politikai élettől, helyét

dr. Fildermann foglalta el, aki szintén nagy igyekezettel és politikai érzéssel vezette tovább az emancipációt folyó küzdelmet. Érthetőnek tartjuk tehát, hogy az évfordulói ünnepséget az a szervezett rendezte meg, amely a legtöbbet harcolt az emancipációért: az Uniunea Evreilor Romani.

Mindez helyes és érthető és nekünk legfeljebb annyit megjegyezni valónk lenne a dologhoz, hogy az Uniunea csak abban követett el hibát, amikor ezt az évfordulói ünnepet saját házi miniatúrágként rendezte meg, félre nem érthető pártpropaganda célokkal. Ez határozottan hiba volt, mert az egész romániai zsidóság szívesen ünnepelt volna együtt régi testvéreivel, szívesen manifesztált volna közös testvéri érzelmek mellett. Annál nagyobb hiba volt ez, mert az Uniunea Evreilor Pamanteni azóta Uniunea Evreilor Romani lett, amely sem nevében, sem karakterében nem azonos a régivel. Mi sem jellemzőbb erre, mint az, hogy Uniunea egykori elnöke, az emancipáció bajnoka dr. Adolphe Stern ma már a nemzeti zsidóság soraiban harcol.

Ha az Uniunea nem sajátítja ki ezt az ünnepséget, ugye az egészen más karaktert nyerhetett volna és talán pozitív haszonnal is járhatott volna az egész romániai zsidóság számára. Ez az összejövetel ugyanis beszédes bizonyosság lehetett volna arra, hogy az emancipációnak az a formája, ahogyan az az európai államokban a múlt században, Romániában pedig tíz évvel ezelőtt végbement, távolról sem tökéletes megoldása a zsidó-

kérdésnek és egyáltalán nem alkalmas arra, hogy a zsidóságot valóban egyenjogú polgárává tegye az államnak. Ez az emancipáció ugyanis a napoleoni formula alapján és az individuális szabadságideál parancsa szerint csak az egyéni szabadságot fel, azt is tökéletesen, de teljességgel figyelmen kívül hagyta a népi szabadságjogokat figyelmen kívül hagyta az egyes embercsoportok kulturális sajátosságait és törekvéseit. Ez az emancipáció egy hallgatóságos alkú volt, amely az egyéni jogok ellenében a népiség feladását követelte.

Ha őszinték akarunk lenni, be kell vallanunk, valósággal anachronizmusnak érezzük, ha ma ezt az emancipációt ünnepeljük. Az idő elhaladt e koncepció felett, amely immár a múlté. Egy új emancipációra van szükség, amely a zsidóságot mint népiséget szabadtíra fel és teszi egyenlővé az ország többi népeivel. Egy új emancipációra, amely nemcsak papíron ad jogokat, hanem keresztül viszi a valóságban és a lelkekben is az egyenlőség elvét, amely számot vet az emberek és embercsoportok sajátosságaival, tradícióival, kulturális és nyelvi adottságaival és tiszteltetben tartja azokat. A zsidó jogokért folyó küzdelem tehát korántsem ért véget, hanem éppen most jutott új fázisba, amely arra törekszik, hogy egy szélesebb megoldást találjon a zsidókérdés számára, mint amelyik az volt amely tíz esztendővel ezelőtt valósított meg. Az egyéni emancipációt, mi csak alapnak tekintjük, amelyre az igazán a népi emancipációt kell felépíteni. Ilyen értelemben és ebben a gondolatban ünnepelünk mi is együtt régi zsidó testvéreinkkel.

FIGYELEM! A timișoarai-temesvári Zsidó Internátus az új iskolai tanévre, a temesvári zsidó hitközségek altruista intézménye.

törvénymódosításával kapcsolatosan. Ugyanis nemcsak az adósek, hanem a hitelezők érdekét is szem előtt kell tartani ennél a kérdésnél. Már pedig

a jelenlegi regáti moratóriumtörvény valóságos előrelépés a fizetni nem akaró adóseknek.

A törvény ugyanis a hitelezőknek csak konzultatív szavazati jogot ad és a bírósági moratórium megadása kérdésében önállóan dönthet. A bírósági tényállást rendszerint csak az adós előterjesztéséből ismeri, legtöbb esetben sem idejében, sem kedve ahhoz, hogy a nehéz és szakismereteket igénylő revíziót elvégezze és így aztán

szubjektív benyomások alapján határoz.

A Hitelezői Védegyelet javaslata kéri a vonatkozó törvény megváltoztatását hogy a hitelezők többségének álláspontja érvényesíthető a moratórium elrendezésénél. Egy másik hibája a moratóriumtörvénynek, hogy nem gondoskodik körültekintően az adós vagyonának felügyeletéről. A regátban például már át is ment a köztudatba, hogy a moratórium csupán arra való, hogy az adós moratórium ideje alatt kiárasshasson, aztán úrs pultokkal csödbemenjen.

A módosított moratóriumtörvény tulajdonképpen egy modern kényszer-egyeztelési eljárást jelentene, mert a hitelezők többségének állásfoglalása kötelező volna a kisebbségben maradt hitelezőkre is és így sem egyes hitelezők, sem pedig az adós nem szerezhetne jogfalan előnyöket. Sajnos az igazságügy-miniszterium a mi javaslatunkat nem vette figyelembe, hanem az olasz moratóriumtörvényt akarja applikálni, azonban ennek a törvénynek csak egyes rendelkezéseit veszi át, úgy, hogy a moratóriumtörvény kiterjesztésével nem hogy nyernénk, ellenkezőleg veszítünk.

Schwartz uron ez már nem segít — Mikor kerül parlament elé az új törvény?

A Hitelezői Egyület képviselője a múlt héten jelent meg Juntan igazságügy-miniszternél, akit a javaslatot készítő jogbizottság, valamint a Gyártárosok Országos Szövetsége az olasz javaslat kiegészítésére kért fel. Hogy lesz-e eredménye az intervenciónak, azt meg nem tudjuk, a javaslat előreláthatólag a legközelebbi parlamenti ciklusban kerül tárgyalásra.

Ezután a felvilágosítás után nem sok jóval biztathatom Schwartz urat és a Schwartz ur sorsára jutott „gazdasági áldozatokat”. En valahogy úgy érzem, hogy a probléma tengelye nem azon fordul meg, lesz-e moratóriumtörvény, vagy sem, hanem azon, hogy ennek a jobb sorsra érdemes országnak gazdasági fellendülése érdekében kellene már valamit tenni fiatalos erővel, az operatív biztonságával, hogy kevesebb legyen a tönkrement ember és szünjenek meg a könyörtelen hitelezők.

Pogány Marcell.

Értesítés!

Megnyílt Bucurestiben, a főváros központjában a

„Hotel Venetia”

Str. Pictor Grigorescu 12. szám.

A királyi palota mögött.

100 modern berendezésű szobával, központi fűtés, minden szobában hideg- és melegvíz. Lift, fürdő és telefon áll a vendégek rendelkezésére.

Nagyon előnyös árak. Utazó urak a tarifából 25% rabatot élveznek.

Tisztelettel „Venetia-szálloda” vezetősége MOISESCU tulajdonos.

Írddessen az Uj Keletben

Felemelik a textil- és cipőárak behozatali illetékét?

Még e héten elkészül az új vámtarifa-tervezet

(Bucuresti-Bukarest, június 10. Az Uj Kelet tud.) Mint már megírtuk, hogy az ipari s keresk. minisztériumban e héten fejeződnek be a tanácskozások az új vámtarifa elkészítésével kapcsolatban. Az új tarifatervezet végleges formájában a hét végére el is készül és előreláthatólag még a jövő hét folyamán a legfőbb törvényhozási tanácshoz

kerül véleményadás-végott. Az új tervezet előkészítési munkálatai rendkívül vontatottan haladtak és azért húzódtak el ilyen hosszú ideig, mert több fontos cikknél az ellentétes érdekek összeegyeztetése sokszor áthidalhatatlan nehézségekbe ütközött.

Bukaresti tudósítónk értesülése szerint az új vámtarifa-tervezetnek egy je-

lentős rendelkezése az, hogy jelentősen felemelik a cipő, a textil és gombáruk behozatali illetékét. Ke reskedő-körökben emiatt érthetően nagy az elkeseredés, eltekintve attól, hogy amennyiben ez a hirtelen valóságnak bizonyul, úgy kétségtelenül az éle tőbb drágítását fogja előidézni.

A regát zsidósága megünnepelte emancipálásának 10 éves jubileumát

(Bucuresti-Bukarest, június 10. Az Uj Kelet tudósítójától.) A regáti zsidóság emancipációjának tízeves évfordulója alkalmából a Carol-templomban vasárnap délelőtt ünnepi istentisztelet volt. Az Unionea képviselőin kívül megjelentek az istentiszteleten Dem. Dobrescu, Bukares főpolgármestere, Duca, Cijaiaru, Saveianu volt liberális miniszterek. Troncu-Jasi, Manolescu, Pompiliu Ionitescu, a képviselőház alelnöke, Eraclie Nicoleanu tábornok, Bukarest rendőrprefektusa és mások. Az ünnepi beszédet

Nimerover dr. szenátor tartotta, aki részletesen ismertette az emancipáció történetét, majd Fildermann dr. mutatott rá a regáti zsidóságnak emancipálásáért folytatott küzdelmeire.

Ezután Dem. Dobrescu, Bukarest főpolgármestere szólalt fel, aki kijelentette többek között, hogy a zsidók mindenütt a haladás és a demokrácia előharcosai és hogy a demokrácia győzelme a zsidók győzelmét is jelenti egyuttal. A jubileum alkalmából dr. Stern Adolfot, az emancipáció előharcosát, az UER diszelnökévé

választották.

Délután a zsidó temetőben letették az 1877-es függetlenségét a 1913-as balkán háború és a világháború zsidó hősei emlékének alapkövét.

— A szépségkirálynők Galvestonban. Galvestonból jelentik: A világszépségversenyen nyolc európai, egy braziliai, egy cubai és négy északamerikai szépségkirálynő vesz részt. A zsűriben hét festő foglal helyet. A rendezőbizottság háromszázteritekes bankettet adott a szépségkirálynők tiszteletére.

Hétfőn reggel nyitották meg hivatalosan a népszövetségi ülészakot

Az angol kormány nem fogadja el Chamberlain álláspontját a külpolitikai kérdésekben

Madrid, június 10. A Népszövetség tanácsának ülészakát ma délben genfi szokás szerint minden különösebb ünnepélyesség nélkül nyitották meg. A megnyitó ülés szigorúan bizalmas jellegű volt, amelyen az új tanácsulési ülészak napirendjét állapították meg, majd utána adminisztratív kérdéseket tárgyaltak.

London, június 10. Az „Observer” cikke utal arra, hogy az új angol kormány nem fogadja el Chamberlain volt külügyminiszter álláspontját alapvető külpolitikai kérdésekben. A cikkíró an-

nak a meggyőződésének ad kifejezést, hogy a kormány nyilatkozat kihatással lesz a népszövetségi tanács madridi ülészakának munkájára s a tanács az összes fontosabb kérdésekben a döntést a szeptemberi ülészakra fogja halasztani.

A lap megállapítja különben, hogy Henderson külügyminiszterre kinevezését népszövetségi körökben kedvezően fogadják.

Madrid, június 10. A népszövetségi tanácsulés épülete körül ma nagy rendőri készültséget vontak össze, mely csak

kevés egyént engedett be. A nyilvános ülésen a közönség már megjelent. Előreláthatólag leveszik a Népszövetség napirendjéről a jugoszláv-magyar és a román-magyar optánsport, mert mindkét ügyben közvetlen tárgyalások indultak meg.

A zárt ülésen résztvevő újságírók információi szerint általános a vélemény, hogy Népszövetség ezen ülészakán egyetlen lényeges kérdés nem kerül tárgyalásra, tekintettel arra, hogy Anglia nem küldött külön meghívottakat az ülészakra.

Az Actions Comite berlini gyűlésén elhatározta a Jewish Agency kongresszus összehívását

Weizmann Chaim kezességet vállal a nemcionista elemek Palesztina-hűségéért

(Berlin, június 10. Az Uj Kelet tud.) A kongresszus előtt közvetlenül egybehívott Actions-Comité berlini gyűlése elé érhető érdeklődéssel tekint az egész világ cionista közvéleménye. Bár Weizmann orvosnak szigorú vétojára kénytelen volt az AC-gyűlésről távolmaradni és bár Szokolowot is Amerikában találta, munkaközben, a gyűlés váratlanul megállapított dátuma, a berlini tanácskozások mégis igen fontos etapját jelentik a cionista mozgalomnak. A gyűlés elhatározta a Jewish Agency-ötéves Agency tárgyalások szerencsés Council összehívását s ez az ügyszólván és kedvező befejezését is jelenti egyuttal. Bár a nem cionista elemeknek a Palesztina-építő munkában való részvétele fölött az utolsó szót a zürichi kongresszus fogja kimondani, kétségtelen, hogy a kongresszus határozata az AC döntése után is csak ilyen értelmű lehet.

Az Agency-alkotmány vitája

A gyűléseken Leon Motzkin elnököt, rajta kívül Kish ezredes és Félix Rosenbluth jelentek meg az Exekutive részéről. Motzkin megnyitó beszédében bocsánatot kért Erec-Jiszraeltől, hogy az AC gyűlést Berlinbe volt kénytelen a szervezet összehívni és nem Jeruzsá-

lemben, mint ahogy azeredetileg tervezve volt. Ezután Kish ezredes referált az utóbbi negyedévben Amerikában lefolytatott Agency-tárgyalások eredményéről s hangsúlyozza, hogy a mindkét részlől fennálló jóindulat következtében sikerült azokat eredményesen befejezni.

Grünbaum Jichak, a radikális cionisták vezére, vette kritika alá hosszú beszédében az Agency-alkotmány egyes paragrafusait. Az AC az együttműködés minden részletére kiterjedő alkotmány-tervezet minden egyes pontját megvitatta. A vita során felolvasták Weizmann Chaimnak egy levelét, amelyben Weizmann arról a küzdelmes utról számol be, mely az Agency meg egyezéshez vezetett. A cionista vezér részletesen kifejti az AC-hez intézett le velében a tárgyalások egyes fázisait és kijelenti végül hogy kezességet vállal az országépítésben résztvevő nem cionista elemek mindegyikének Palesztina-hűségéért és szeretetéért.

Interpellációk az AC-gyűlésen

Az általános vita befejezése után az Exekutive nevében Kish ezredes és Félix Rosenbluth válaszoltak az Agency-

kérdéssel kapcsolatosan elhangzott fel szólalásokra. Ezután egy tizenkilenc tagu bizottságot választottak meg, amelybe az általános cionisták közül Feiwel, Berlinge, Farchy, Halpern, Hines, Landberg, Lee, Motzkin, Reich s Rosenblatt. A Mizrahi részlől Federbusch, Fischmann és Nurok, a Hitachdut részlől Arlosoroff és Sprinzae, a radikálisok részlől Soloweitschik és a revizionisták részlől Lichtheim kerültek be.

A tanácskozások további során dr. Tartakower pénzügyi kérdésekben interpellálta meg az Exekutívét és azt kéri főleg, hogy a bevándorlási adót a cionista szervezet viselje. Kish ezredes válaszában kijelenti, hogy az exekutívének nem áll módjában a budgetben elő nem irányzott kiadások fölötti diszponálni. Kurd Blumenfeld a Makkabi zsidó sport világ szövetség támogatását kéri az Exekutívétől és hangsúlyozza, hogy a Makkabi a cionista ifjúsági nevelésnek egyik legjelentősebb szerve.

Az Actions Comite záro üléseit a bizottság által kidolgozott Agency alkotmánytervezet egyes pontjai fölötti záro vita és azok megszavazása töltötte ki.

Egy kolozsvári kirándulótársaság autóbuzsát Marosvásárhely határában feltartóztatták és visszaexpediálták Kolozsvárra

Petrisor csendőrnagy távirati rendeletére nem engedték be Marosvásárhelyre Aradi Victort és a kíséretében lévő husztagu társaságot

(Tárguműves-Marosvásárhely, június 10. Az Uj Kelet tudósítójától.) Még a romániai hatósági kilengések történetében is páratlanul álló esemény tartja izgalomban Marosvásárhely közönségét. Tegnap, vasárnap délelőtti feltizenkötött tájban egy kolozsvári Fordautóbuzs érkezett a megyefalvai várhoz, mely közvetlenül Marosvásárhely határában van. Az autóbuzson egy kolozsvári kirándulótársaság tagjai, mintegy buszau, foglaltak helyet, akik azzal a szándékkal bérelték ki a Ford-autóbuzsot, hogy kirándulásuk kevesebb pénzbe kerüljön. Az autóbuzs utasai között a kolozsvári polgári társadalom ismert néhány reprezentánsán kívül fiatal leányok és fiúk voltak. akiknek azonban, úgy látszik, végzetükké vált az a körülmény, hogy az autóbuzs utasai között Aradi Viktor, az ismertevű szociológus is helyet foglalt. Aradi Viktoron kívül még egy ismert festőművész és egy pár intellektuel is részt vett a kirándulásban.

hogy micsoda fantasztikus eset történt a megyefalvai határan.

Denunciálás

Aradi Viktor marosvásárhelyi ismerősei erre rögtön felkeresték a rendőrprefektust, hogy tőle a minden demokráciát és emberi méltóságot megcsúfoló intézkedés radetét megtudják. A rendőrprefektus azonban nem tartózkodott a városban és így Aradi ismerősei autóra illeszkedve kihajították a megyefalvai határra. A megyefalvai határan egy tállak a kirándulótársaság tagjait, akik az első ijedség után már inkább gúnyosan pertraktáltak az esetet, mintsem elkeseredéssel. Kijelentették, hogy a kirándulótársaság egyes tagjai kizárólag azért jöttek az autóbuzson, mert így olcsóbban tehették meg az utat, másik része, az Aradi szűkebb baráti köréhez tartozók pedig azért akartak Marosvásárhelyre jönni, hogy annak környékén egy gyermek-nyaralótelep számára néz

zenek ki megfelelő terepnumot. Ezen felül még azt is hangoztatták, hogy a páratlan és minden önkényt megcsúfoló intézkedést alighanem denunciálás szülhette, mely Kolozsvárról indulhatott ki, mert hiszen az intézkedés is Kolozsvárról történt. A kirándulást nem titokban hanem a legnagyobb nyilvánosság mellett beszéltek meg s már ez is mutatja, hogy az illető denuncians milyen alattomos szándékokkal operált. A kirándulótársaság öt óra tájban visszaindult Kolozsvárra.

A magunk részéről a fantasztikus esethez azt a megjegyzést kell fűznünk, hogy az nemcsak minden jogalapot nélkülöz, hanem egyenesen arculcsapása az alkotmányban és törvényekben biztosított szabadságjogoknak. Senkinek, semmiféle hatóságnak nincs joga ahhoz, hogy önkényes feltételezés alapján egy autóbuzson utazó társaságot megfosszon attól a minimális jogától, hogy oda utazzék, ahová akar. Ebben az országban jelenleg sem háboru, sem hadállapot nincs. Aki valamilyen büncselekményt követ el, azt le lehet tartóztatni, de az egyéni szabadságot mindenkinek tiszteletben kell tartania.

Aradi Viktor egyébként feljelentést tesz hivatalos hatalommal való visszaélés, személyes szabadság megsértése címen a rendelet kiadó hatóságok ellen és hosszú táviratban Vaida miniszterhez fordult, amelyben tiltakozását jelentette be a történetek ellen.

„Megállni!”

A mítsem sejtő kirándulók, akik ki-mondottan kirándulási szándékkal tartottak Marosvásárhely felé, a legnagyobb meglepetéssel látták, hogy a megyefalvai várnál egy csendőrpátrull ugrik elő és szaronyát a söfförre szegezve, megállást követelt. A kirándulók közül egynéhányan rögtön leugrártak az autóbuzsról és megdöbbenve, de tiltakozó hangon megkérdézték az egyébként jovialis és sok jóindulatot mutató csendőrmestertől, hogy milyen intézkedés alapján állítja meg és tartóztatja fel az autóbuzsot?

A csendőrmester erre kijelentette, hogy reggel óta minden egyes autóbuzst megállított és a rajta ülőket igazoltatott. Megállította és igazolta pedig azért, mert neki a kolozsvári csendőrszárnyparancsnokságtól, még precízebben: Petrisor csendőrnagytól távirati utasítás van arra, hogy egy, állítólag Aradi Viktor vezérlete alatt álló és husz tagu kommunista-társaságot, amely Kolozsvárról egy autóbuzson tart Marosvásárhely felé — feltartóztasson és leigazoltatás után Kolozsvárra küldje vissza.

A külön rendelet szövege

Az igazoltatás nyomban kezdetét látta, amelynek kapcsán kiderült, hogy az autóbuzson Aradi Viktor tényleg fel-található. Aradi Viktor erre erélyes hangon felszólította a csendőrmestert, hogy mutassa elő a parancsot, amelynek alapján őt és társait feltartóztatják. A csendőrmester erre felmutatta a Kolozsvárról keltetett táviratot, mely magyarrá fordítva szóról-szóra a következő képen hangzott: „Holnap, június 9-én, egy autóbuzson husz kommunista érkezik Aradi Viktor vezérlete alatt Marosvásárhelyre. Minden autót le kell igazoltatni és a kommunistákat feltartóztatni. Petrisor, csendőrnagy. 240-929 szám.”

Hiábavaló volt természetesen minden tiltakozás, mert a csendőrmesternek nem volt jogában és hatalmában a felsőbb utasítás ellen bármif is tenni. A kirándulótársaság erre egy közeli utazókorosmába vonult vissza, ahol formálisan letáborozott. A társaság két hölgytagjának azonban egy magánautón sikerült Marosvásárhelyre bejutni, hol pár perc alatt elterjedt a híre annak,

Fényképezik? Okvetlen tekintse meg

az EMKE-drogéria fényképosztályába érkezett új, olcsó, minden igényt kielégítő gépeket, nagytitokat, fényezőrákat stb. Gépek: 1000 lejtől. Papírok nagy választékban!! Friss, olcsó vegyszerek. Vidékre postai szétküldés. Telefon 250.

EMKE-drogéria Cluj, Fótér és Deák F.-u. sarok.

Izland partjai közelében baleset érte Ahrenborg kapitány repülőgépét

A svéd kapitány Izlandon és Grönlandon keresztül startolt oceanrepülő útra. Hajnalra jelezte Ahrenborg megérkezését Newyorkba

Stockholm, június 10. A svéd posta Sverige elnevezésű oceanjáró repülőgépe startolt az oceanrepülő útra. Ahrenborg kapitány három óra alatt Stockholmból Bergenbe repült, ahol a kapott utasításnak megfelelően a gépnek központos le-szállása volt.

A délutáni órákban a Sverige már csak 250 kilométer távolságban volt Izland partjaitól. Ahrenborg állandó szikratáviró összeköttetésben tart fenn a szárazfölddel s több utközben talált hajónak is adott le szikratáviratokat.

Reykjavik elérése után további utirány Grönland deli partvidéke, ezután Alaska, ahonnan a szárazföld felett Newyork felé veszi útját a svéd postarepülőgép.

Bergen, június 10. Ahrenborg kapitány kijelentette, hogy amerikai köz-számítás szerint holnap délelőtt 11 óra tájban gépevel, a svéd posta Sverig nevű repülőgépevel Newyorkba érkezik. Az ut annak demonstrálására szolgál, hogy Európa és Amerika között fenn lehet tartani rendszeres oceanjáró repülőjáratokat.

London, június 10. Reykjavikból jelentik, hogy a Sverige svéd postarepülő-gépet az új folyamán kétszáz kilométernyire Izland partjaitól kisebb baleset

érte. Ahrenborg kapitány postarepülő-gépének egyik benzintartálya megrepedt s fűtőanyaga ugyszólván teljesen elfolyt. A gép emiatt a tengeren kényszerleszállást végzett. A kikötőből iskolahajót küld-döttek ki a Sverige elé új benzintartály-lyal és hajtóanyaggal, hogy a gép foly-tathassa útját. Ahrenborgnek és kísé-rőinek nincs semmi bajuk.

London, június 10. Legújabb Reykja-viki jelentés szerint a kiküldött iskolahajó megtalálta a kényszerleszállott rep-ülőgépet és a kikötőbe vontatta. A gép-nek nem történt semmi baja s valószí-nűleg ma tovább repül.

Idegesség, fejfájás, álmatlanság, szé-dülés, bágyadság, levertség, félelemér-zések eseténél a „Ferenc József” keserű víz kitűnő háziszer, amely az emésztő-szervekből eredő zavarok nagy részét megszünteti és visszaadja a testnek és szellemnek régi munkaképességét. Orvo-si szaktekintélyek megfigyelték, hogy a Ferenc József víz öreg embereknel is enyhén, kellemesen és megbízhatóan hat. Kapható gyógyszerárakban, dro-gériákban és fűszerüzletekben.

Aki zsidónak érzi magát, megváltja a sékelt

Véget ér a bizonyítási eljárás a kassai cigánypörben

Már csak a pót-tanuk kihallgatása van hátra

Kassa, június 10. Minthogy a cigány-pör vádlottjai az első napok tagadása után az egy Rybár Pált kivéve, beismerő vallomásokot tettek, ezen az egy ponton kívül tulajdonképpen a mai tárgyalással már be is fejeződött a bizonyítási eljárás. A mai tárgyaláson Slahej dr. törvényszéki orvos terjesztette elő a boncolási jegyzőkönyv adatait, amely szerint Rusznyakot négy fejszeccsapással ölték meg, azonban minden fejszeccsapás külön-külön is halalos lett volna. Strimpl dr., törvényszéki orvos még kiegészítette ezeket az adatokat, majd Slahej dr., aki egyúttal a fogház orvosa is, kijelentette, hogy a cigányok, akiket többször meg-látogatott, sohasem panaszkodtak neki, hogy inzultáltak őket. Rybár Pálnak epileptikus rohamai nem voltak, de még epileptikus tüneteket sem lehetett nála észrevenni. Zlatner dr. védő a ta-lált csontokra nevezte tesz kérdéseket és ismét érinteni akarja a kánnalizmus kérdését, ezt a kérdést azonban Mörnc dr. tárgyalási elnök kikapcsolta azzal, hogy ez már tárgytalan. Deutsch Erzsébet tanu Jano Gyulában felismerte az a cigányt, akit Rusznyak meggyilkolása előtt Rusznyak üzletében látott. Filke is lismerte, hogy Deutsch Erzsébetet tényleg észrevették és ezért el is mentek az üzletből és csak azután tértek vissza ismét és gyilkolták meg Rusznyakot. Több lényegtelen tanuvallomás után az elnök hétfőre halasztotta a tárgyalást azzal, hogy a védők kötelesek hétfőn előterjeszteni esetleges újabb tanúikat, mert ezzel a bizonyítás le fog zárulni.

Plakátterv pályázati hirdetés

Az Országos Zsidó Kórházegyesület engedélyt kapott a belügyminisztérium-tól egy jótékonycélú sorsjáték lefolyta-tására. A főnyeremény egymillió lej lesz s ezenkívül még számos kisebb nyze-mény. A kórházegyesület a sorsjegypá-paganda céljából művészi kivitelű plaká-tot szándékozik készíttetni, lehetőleg oly formán, hogy a plakáton szereplő kép, illetőleg rajz alkalmazható legyen ma-gára a sorsjegyre is.

Pályadíj 10.000 (tízezer) lej.

A kórházegyesület fentartja a jogot, hogy a beérkezett pályaművek közül a pályanyertes művön kívül is felhasznál-hassa bármelyik tervet, amelyekért egyenként 3000 (háromezer) lej honorá-riumot fizet.

Pályázati határidő folyó évi július 1.

A pályázatok dr. Sebestyén József kór-házegyesületi elnökhöz (Cluj, Piata Uni-rii 20 al.) címzendők.

Cluj, 1929 június 6.

Országos Zsidó Kórházegyesület

Butor olcsón és művészi kivitelben legelőnyösebben Fischer Albert

butoráruházában Cluj, Calea Regele Ferdinánd 61. (Volt Ferenc J.-ut) szereshető be. Komplet halosobák már 16.000 lejtől.

Részletfizetési kedvezmény!! Megrendeléseket eredeti, vagy megadott rajz után készítünk.

A bolygó zsidó

Eugen Sue világhírű regénye két hatalmas kötetben — 400 lejtért kapható az Uj Kelet könyvoszt.-ban

Hirdessen az „Uj Kelet”-ben

Schwartz Menyhértné mult évben létesített **külföldi mintára** berendezett orthodox zsidó leány-gimnázium, liceum, továbbképző tanfolyam és kereskedelmi iskolákat látogató növendékeket korlátolt számban felvesz. **Oradea-Nagyvárad, Szaniszló-utca 13. — Német házi nyelv. — Tanárnő felügyelet. — Kitűnő referenciák.** — Komoly érdeklődőknek prospektus kiadók.

Kedd, 1929 június 11.
Maniu Gyula
Jaco
hogym
„A kisebb
lá
(Bucnersti-Bukar
Uj Kelet tud.) Jac
(Jewish Telegraphe
egy heti tartózkodá
zett. A legnagyobb
vezetője a kormán
az országba, hogy
kat szeressen a ro
zetéről. A világhír
Jeruzsálemen és I
Bpkarestbe. Vele v
Az Athene Palace
mint hatalmas pos
— A, az Uj Kele
vten, majd hozzá
kollega, eddig csak
tet szeressem. E
niuról beszélni:
— Milyen rokons
nők ur! Egyszerű
bernek az az érzés
áll vele, hogy az é
A jövetele céljár
mány igyekszik elő
benyomást, ami R
dön a liberálisok
ja miatt, különösen
menyek után kelet
— És milyen im
kérdetemen.
Jó impresszió
— Azt hiszem, y
a helyzet, a kormá
akaratot tapasztá
mj a zsidók érdeke
Aprolökösen érde
gazdasági, kulturál
zetéről, majd végül
— Eddig én ké
önön van a sor érd
lesztinában, ahol le
mányzóval beszélge
ban, ahol Gasparri
solinivel, végül itt
miniszterelnökkel, E
miniszterrel és Duce
terrel volt alkalma
— Palesztinai imp
Palesztina
— Két ezteendőv
utoljára Eric Jiszra
szág minden sarká
lottam. Most tul va
minális pontján az
elszomorítottak a k
tött dolgok, annyira
el most szerzett im
térén fejlődés s kons
külküliség egyre en
kezdenek asszimilál
klimához, földhöz é
krízis nehéz, de jó is
szervezetnek és a z
pionirjeinek. A fejlő
biztos A narancster
ban esodákat művel
— Az ipar?
— Az ipar? A Ru
— Az ipar külön
ebben a szép zsidó
Már textilt is expor
berg elektromos-műv
Jordán általuk való
az országra. Paleszt
teljesen el tudják lát
a hatalmas üzemek.
— Mit látott a ko
M
— Mosolygó, zsidó
életet — mondja sz
fiatal kolonisták és
csak héberül beszél
ges, új generáció n

Maniu Gyula meleg rokonszenvvel nyilatkozott a zsidóságról és a cionizmusról

Jacob Landau az „Ita” igazgatója elmondja az Uj Keletnek, hogy miről beszélt lord Chancellornak, Mussolinivel, Maniu Gyulával és Ducával

„A kisebbségi törvény és az új állampolgársági törvény még a látszatát is el fogja tüntetni az antiszemitizmusnak”

(Bucuresti-Bukarest, június 10. Az Uj Kelet tud.) Jacob Landau, az ITA. (Jewish Telegraf Agency) igazgatója, egy heti tartózkodásra Romániába érkezett. A legnagyobb zsidó távirati iroda vezetője a kormány meghívására jött az országba, hogy közvetlen impressziókat szerezzen a romániai zsidóság helyzetéről. A világhírű zsidó publicista Jeruzsálemben és Rómán keresztül jött Bpkarestbe. Vele van fiatal felesége is. Az Athene Palace halljában találom, a mint hatalmas postáját nézi át.

— A, az Uj Kelet — kiált fel jókedvűen, majd hozzátéveszi: — Végre egy kollégáim, eddig csak politikusokhoz lehettem szerencsém. És hirtelen elkezd Maniu-ról beszélni:

— Milyen rokonszenves a miniszterelnök ur! Egyszerű és kedves ur, az embernek az az érzése támad, ha szemben áll vele, hogy az édesapjával beszél.

A jövőtől a céljáról beszéltem. A kormány igyekszik elolvasztani azt a rossz benyomást, ami Romániáról a külföldön a liberálisok antiszemitizmus-politikájára miatt, különösen a nagyváradi események után keletkezett.

— És milyen impressziókat szerzett? Kérdeztem.

Jó impressziók és biztató ígéretek

— Azt hiszem, valamennyire javult a helyzet, a kormány tagjainál sok jó akaratot tapasztalok minden iránt, ami a zsidók érdekeivel összefügg.

Apróképpen érdeklődik a zsidóság gazdasági, kulturális és szociális helyzetéről, majd végül így szól:

— Eddig én kérdeztem önt, most önön van a sor érdeklődni. Jártam Palesztinában, ahol lord Chancellor kormányzóval beszélgettem, azután Rómában, ahol Gasparri bíborossal és Mussolinivel, végül itt Bukarestben Maniu miniszterelnökkel, Mironescu külügyminiszterrel és Ducea volt belügyminiszterrel volt alkalmam beszélgetni.

— Palesztinai impresszió?

Palesztina túl van a krízisen

— Két osztódással ez előtt jártam utoljára Erec Jiszraelben. Akkor az ország minden sarkában panaszokat hallottam. Most túl van már a krízis kulturális pontján az ország. Amennyire elszomorítottak a két évvel ez előtt látott dolgok, annyira örömmel töltöttek el most szerzett impresszióim. Minden téren fejlődés és konszolidáció. A munka nélküliség egyre enyhül. Az emberek kezdenek asszimilálódni a palesztinai klímához, földhöz és adottságokhoz. A krízis nehéz, de jó iskola volt a cionista szervezethez és a zsidó nemzeti otthon pionírjainak. A fejlődés bár lassu, de biztos. A narancstermeléssel Palesztina ban esodákat művelnek.

— Az ipar?
— Az ipar? A Ruttenberg művek?
— Az ipar különösen Tel-Avivban ebben a szép zsidó városban virágzik. Már textilt is exportálnak. A Ruttenberg elektromos művek elkészültek és a Jordán általuk valószínűs áldást jelent az országra. Palesztina jelenlegi iparát teljesen el tudják látni hajtóerővel ezek a hatalmas üzemek.

— Mit látott a kolóniákon?

Mosolygó, zsidó élet

— Mosolygó, zsidó életet. Az új zsidó életet — mondja szinte rajongva — a fiatal kolonisták és a gyermekek máris csak héberül beszélnek. Életerős, egészséges, új generáció nőtt már fel, amely

meg sem érzi a galut zsidó-mentalitást.

— Az új héber irodalom és művészet?

— Bialik körül csoportosulnak költők és írók. Fáradhatatlanul dolgoznak, csak olvasni győzzék őket. A nyomdák valóságban ontják a héber könyveket. A képzőművészetek: a festészet és szobrászat nemes talajra talált a proféták országában és művészeink nem maradnak el a párisi tárlatokról. Az egyetem négy-öt éven belül valamennyi fakultáson megnyitja a kapuit, hadd jöjjenek a zsidó tanulni vágyók, akiket kiűldöztek az európai egyetemekről.

Chancellor is el van ragadtatva

— Maga lord Chancellor is a legnagyobb elragadtatás hangján emlékezett meg a zsidó kolonizáció fejlődéséről, a zsidó ipari és a zsidó munkás-intelligenciáról. Beszél az új zsidó típusról, a zsidó munkás kitarásáról, amely sokban hasonlít az egész zsidó népvéredes kitarásához. Beszél a zsidók és arabok között egyre javuló viszonyokról és a zsidó nép reményeiről.

Ezután az angol választások által kreált helyzetről beszélt Landau, amely a zsidó országépítő munkát hatalmas léptekkel lendítheti előre. Különösen Wedgwood személye biztat és kecsgetet sok reménnyel. Az angol kormány igen sokat tehet és fog is tenni a cionista mozgalom érdekében.

A világhírű zsidó publicista itt elhallgatott, mire új kérdést intéztem hozzá: — Miért ment Rómába és mit beszélt Gasparri bíborossal s Mussolinival?

Az olasz konkordátum következményei

A konkordátum miatt Olaszországban kellemetlen helyzetbe kerülnek az olasz zsidó növendékek. A tantermekben katolikus szellem fog uralkodni, reggel templomi énekkel kezdik meg a tanulást, történelem helyett az evangélium-

mal fogják olvasni az osztályban, ahol naponta peremezik szentelt vízzel a gyerekek homlokát. Az olasz zsidóság csaknem teljesen beolvadt az olasz népbe és most mégis megtörtént, hogy a római zsidó hitközség zsidó iskolákat kért a kormánytól. A kétezeréves hitközség tagjai nem hajlandók katolikus iskolákba járattatni gyermekeiket.

— Mussolinivel miről beszélt?
— Főképpen a konkordátumról, amely az ő műve volt s amelyen most mint drága kincs felett őröködik. Mussolini nem érti, hogy a zsidó gyerek miért ne járhatna katolikus iskolába.

— A helyzetükkel, remélem meg vannak elégedve? — kérdezte tőlem Mussolini. A zsidó vallás el van ismerve és azt akarjuk, hogy a zsidók érezzék itt-hon magukat Itáliában.

Mussolininek nem tetszik a cionizmus

— A cionizmus nincs innnyére Mussolininek. „Kétezer esztendeig éltek együtt velünk, Már Caesar sírjánál is együtt sirtak velünk — mondotta nekem — hogyan és miért mennének most el? En a zsidó olaszokat éppen olyan jó olaszoknak tekintem, mint a katolikus olaszokat”. — mondotta nekem Mussolini.

Amikor a konkordátum igazságtalan ségaira mutattam rá, a katolikus egyház magasztos hivatásáról beszélt és végül is kijelentette, hogy a maga részéről nincs kifogása az ellen, hogy a zsidók zsidó iskolákat állítsanak fel. Ez jogukban áll.

— A konkordátum által teremtett helyzet — folytatta Landau érdekes nyilatkozatát — nagyjelentőségű az olasz zsidóság szempontjából és úgy lát szik ennek kellett történnie, hogy Olaszországban az olasz zsidók megérez zék, hogy ők elsősorban zsidók.

Maniu a zsidóságról és a cionizmusról

— És most mondja el, — kértem, — hogy mit beszélt Maniu miniszterelnökkel.

— Pillanatnyi gondolkodás után mosolygva jegyzi meg:

— Amig itt vagyok, talán indiszkréción De hiszen én is újságíró vagyok és Maniu miniszterelnök tudta, amikor velem beszélt, hogy rajtam keresztül min denkihez szól. Megkérdeztem a miniszterelnököt, hogy nemzeti, vagy vallási kisebbségnek tekint a zsidóságot. Kérdésemre azt válaszolta, hogy a zsidóság maga kell meghatározni, vajjon nemzeti, vagy vallási kisebbségnek tekint-e magát. Együttal rámutatott arra, hogy Romániában kétféle zsidóság van. Egyesek népi, mások pedig csak vallási szempontból tekintik magukat zsidóknak. Amikor pedig megkérdeztem, helyesnek tartja-e, ha a zsidóság nemzeti kisebbségnek tekint magát, igen nel válaszolt.

Teljesjogu kisebbség a zsidóság — Sokat beszélgettem a miniszterel-

nökkel a készülő kisebbségi törvényről. Kijelentette, hogy a kisebbségi törvény nek lesz egy paragrafusa, amely kimondja, hogy a zsidók épen olyan jogokat élveznek, mint a többi kisebbségek: a németek, vagy a magyarok. A törvény a zsidósággal kapcsolatban nem fogja külön hangsúlyozni, hogy nemzeti, avagy vallási kisebbség-e a zsidóság.

— Megkérdeztem azt is, hogy az egyházi segélyek kiosztásánál miért részesült a zsidó egyház kivételes bánásmódban és miért kapott csak tízmillió lej államsegélyt, amikor népességi szám arányánál fogva legalább hatvanmilliót kellett volna kapnia. A miniszterelnök válaszában kifejtette, hogy ebben az esztendőben a súlyos pénzügyi helyzet nem engedte meg a kérdés végleges elintézését, jövőre azonban a zsidóság képviselőinek meghallgatása után a kormány úgy akarja megoldani ezt a kérdést, hogy a zsidóság is meg legyen elégedve.

A kormány kiírja az antiszemitizmust

— Szóba került az állampolgársági törvény is, amikor Maniu azt hangoztatta, hogy az új törvény meg fogja tüntetni még a látszatát is annak, mint ha akármelyik paragrafusnak antiszemita tendenciája volna. Az antiszemitizmust — mondotta nekem Maniu — ezt a járványos betegséget, amelynek magvait lelketlen agitátorok hintették el az éretlen ifjúság között, kiirtjuk. A rendbontók tudják, hogy a nemzeti pártok kormány a legkisebb kilengetést is csirájában fojtja meg. Már belátta mindenki hogy ez a társadalmi betegség mennyire árt az országnak minden vonalon, belföldön és külföldön egyaránt.

„Csodálattal tölt el a zsidók országépítési törekvése”

— Amikor megkértem a miniszterelnököt, hogy a cionizmusról mondja el a véleményét, Maniu nagyon lelkes hangon válaszolt: „A zsidóság országépítési törekvései — mondotta — csodálattal töltenek el. En a magam részéről mindenképpen támogatom a cionistákat nehéz munkájukban. Hihetetlen, hogy egy nép ugyszólván semmiből, filléres adományokból országot építsen. És látom, hogy a zsidó nép magasztos célja sikerülni fog. Hiszen önöknek annyi értékes emberük van és annyi életerős energia lakozik mindegyikükben”.

— Végül pedig így fejezte be szavait a miniszterelnök: „En megintam becsülni a zsidóságot. Nagy értéket jelent Románia számára a zsidóság. Kereskedelmi életünknek ők a legfontosabb faktora és az állam organizmusát el sem tudnám képzelni zsidóság nélkül. Megvallom őszintén, a zsidóság nagyon közel áll a szívemhez. Sok zsidó barátom van és sokra becsülöm őket, de a közöttünk fennálló jóviszonyt mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy a választásokon együtt mentünk — és győztünk”.

— Duceával miről beszélt?

Minden párt elítéli az antiszemitizmust

— A zsidókérdésről, az antiszemitizmusról és a cionizmusról. Kijelentette, hogy Romániában minden komoly politikai párt ellene van az antiszemitizmusnak. A nagyváradi eset, szerinte, nehéz operáció volt, amely rávilágított az antiszemita mozgalom oktalanságára és arra, hogy az antiszemitizmus milyen mérhetetlen károkat okoz az országnak. „Ugy látszik, így kellett történnie a dolognak — mondotta nekem Ducea. — hogy maguk a diákok is megborzadjanak cselekedeteik láttára”.

— A volt belügyminiszter melegen érdeklődött Palesztináról és a cionista mozgalomról, amelynek ő is barátja.

— Kiváló államférfiai vannak ennek az országnak, — fejezte be szavait Landau. — azt hiszem, őszinte emberek és ha nem tévedek, a román zsidóságra jó sors vár.

Bár így volna, bár ne tévedt volna Jakob Landau, az ezerszemű zsidó újságíró. Hátszeri Ernő.

Isac M. Lewy Sori bankház

Alapított 1873-ban.

Bukarest I. Strada Bursei No. 2.
Vesz és elad értékpapirokat, részvényeket és valutát.
Elintéz tőzsdei megbízásokat. Kibocsát kalföldre szóló csekket.

Első Nagyváradi (Oradeai) Középiskolai Zsidó Diákothon kóser Flainternátus

megnyitják szeptember elején. Felvessz kereskedelmi, Heumi és polgári iskolai (gimnáziumi) tanulókat. Kivápatra prospektust küldj és minden iskolai ügyben felvilágosítással szolgál az internátus vezetője: Szilágyi Adolf tanár Oradea, Str. Delavrancea (Ritook Zs.-u.) 17.

HIREK

Az Uj Kelet az egyetemes erdélyi és bánásági zsidóság napilapja.
Főszerkesztő: Dr. Marton Ernő.
Felelős szerkesztő: Jámbor Ferenc.
Bukaresti szerkesztőség: Hátszegi Ernő,
Str. Lipsicani 91.
az Uj Kelet cikkeinek utánnomását csak a forrás megjelölésével engedjük meg

Amnesztia alá esett dr. Simonka nagyváradi ügyvéd rágalmozási pöre. Nagyváradról jelentik: dr. Simonka György egy törvényszéki tárgyalás folyamán Kovács Miklós törvényszéki bíróról azt állította, hogy nem megbízható és más bíró delegálását kérte. Kovács bíró az ügyvédi kamaránál kért felvilágosítást dr. Simonkától kijelentését illetően. Dr. Simonka kijelentette, hogy azért nem tartja megbízhatónak Kovács bíró, mivel aktív részt vett a magyar kompjünben. A kamara kivizsgálta az ügyet és kiderült, hogy egy fatális névazonosságról van szó és hogy Kovács bírónak soha kommunista mozgalmához köze nem volt. Kovács a kamara véleményének hírtokában, vázlatmázásért beperelte Simonkát. A főtárgyalást általános érdeklődés előzte meg, az így azonban amnesztia alá esett és érdemleges tárgyalásra ez ügyben nem is került sor.

Egy bukaresti kalandor meglopja Cecile Sorelt, a Comedie világhírű művésznőjét. Párisból jelentik: Cecile Sorel asszonynál, a Comédie Française világhírű és ünnepelel művésznőjénél néhány nappal ezelőtt egy fiatal ember jelent meg, aki azt állította, hogy a gázfűrészes megbízottja és meg akarja vizsgálni a gázórát. A gyanúlan művésznő magára hagyta néhány pillanatra lakásában az idegent, aki az alkalmat felhasználva, ellopta a művésznő egyik legkedvesebb, kerek egymillió frankot érő briliánsékszerét. Az energikusan nyomozó rendőrségnek csakhamar sikerült eredményt elérni. Elfogták a tettest egy Hestia nevű bukaresti születésű román kalandor személyében, aki már szünetelt őta Párisban szélhámoskodik. A tolvaj két büntetését is letartóztatták, akik a drága ékszert akarták értékesíteni.

Estélyi ruhában, sportöltözékben, végül trikóban vonulnak fel a szépségek Galvestonban. Galvestonból jelentik: A nagy nemzetközi versenyre, amelyen tíz ország szép leányai fogják összemérni hajukat a Miss Universe díszes címéért, minden előkészület megtett. A hölgyek meg is érkeztek Galvestonba. A szépségverseny résztvevői estélyi toalettkben, sportruhában, majd legvégül fürdőkösztyűben fognak megjelenni az itélkező zsűri előtt.

A közönség közé szabadult a berlini állatkert két gorillája. Berlinből jelentik: A berlini állatkert két hatalmas gorillája a ketrec vastudját eltörve, kiszabadult börtönéből és a közönség közé rohant. Az állatkert publikuma pánikszerű rémülettel menekült a két hatalmas állat közelségéből. Szerencse, hogy a nagy majmok jókedvűek voltak, mert különben sok emberélet eshetett volna áldozatul a dübörgésnek. A gorillákat csak órákig tartó hajszá után sikerült elfogni és visszavinni a ketrecbe.

Kárpitos kellékek:
Butorszövet és matrachuzatok, afrik, stb. Rolettavásznak önműködő ruddal. Vizmentes és napvédő ponyvák, kertiernyők és fekvőszékek
gyári lerakata
Boskovics József Cluj
Str. Reg. Maria 15. Telefon 910.

Tovább tartanak Lengyelországban az antiszemita diáktüntetések

Eddig 100 diákot vettek őrizetbe

Varsó, június 10. — Az egyetemi hallgatók tüntetési a fővárosban és a vidéki egyetemi városokban továbbtartanak. Tegnap este Varsóban és Posenben volt nagyobb tüntetés. A fővárosban a rendőrség aránylag gyorsan rendet teremtett.

Posenben ez több mint felőrt vett igénybe. 30 főiskolai hallgatót letartóztattak s ezzel az egész országban az őrizetbe vett diákok száma már csaknem 100 körül van.

Hoover elnök dekrétummal akarja ratifikálni a jóvátételi szakértői konferencián létrejött megegyezést

Newyork, június 10. — A lapok jelentése szerint a köztársasági elnök hivatalának kábelben megátvratották a jóvátételi szakértői konferencia delegációinak együttesen készített jelentését. Amerikai politikai körökben az a hír terjedt el, hogy Hoover elnök Amerika részére kielégítőnek tartja a megállapodásokat és az új jóvátételi tervezetet s a szenátus döntésének bevárása nélkül dekrétummal kimondja a tervezet ratifi-

kációját. Bár kétségtelen, hogy a szenátus sem görditene akadályt a ratifikáció útjába, washingtoni politikai körökben élénken kommentálják az elnök szándékát s azon vitákoznak, hogy az alkotmány értelmében van-e joga az elnöknek ilyen lépést tenni a szenátusi ratifikációnak bevárása nélkül, mert erre eddig egy elnök sem szolgáltatott precedenst.

Véget ért a bukaresti nemzetközi agrárkongresszus

(Bucuresti-Bukarest, június 10. Az Uj Kelet tudósítójától.) A nemzetközi mezőgazdasági kongresszus központi végrehajtóbizottsága tegnap délelőtt ülést tartott a kamara egyik termében. Az ülésen méltatták Jules Nene-nak a nemzetközi agrárkongresszusok megalapítójának érdemeit, majd Boril beszámolt a jelenlegi helyzetről és a bizottság pénzügyeiről. Budekofszi lengyel delegátus az agrárbizottság fokozottabb képviseltetését kívánja a Népszövetségben. Hermes német kiküldött különböző javaslatait a bizottság elfogadta.

Ezzel kapcsolatosan ülést tartott a kongresszus női szekciója, ahol Cantacuzino hercegnő Mrs. Kovács cseh, Fles német és Vess holland delegátusok szözláltak fel és terjesztettek be javaslatokat.

A kongresszus tagjai tegnap délután a baneasai lövészpályán vettek részt, azután Mária királynénak a cotroceni királyi kastélyban adott garden partijára voltak hivatalosak, ahol a királyné hosz-

szu ideig társalgott a külföldi vendégekkel. A kongresszus tagjait azután részben Stirbey herceg, részben a francia és spanyol követségek és Basarab Brancoveanu látták vendégül. Az összes vendégek többségben kifejezést adtak a nagy-szerű fogadtatás és rendkívül meleg vendéglátás fölötti köszönetüknek.

Ma délután 4 órakor de Vogue elnökletével ünnepi zárulást tartott a nemzetközi agrárkongresszus, utána a Cercul Militarban nagy bankett volt, amelyen az alábbi menüt szolgáltatták ki:

- Consomme en tasses*
Esturgeon Moscovite Sauce tartare
Quartier de Chevreuil Grand Veneur
Chaud-Froid de Volaille a l'Ancienne
Salade de Saison
Asperges Sauce Hollandaise
Glace Capsa Corbeilles de Fruits
Odobesti Vieux
Dealu Mare 1919
Champagnes RHEIN Extra
Liqueurs Cointreau et Fine Hennessy.

A Palesztina-hivatal közleményei. A constantai Palesztina-hivatalból vett értesítés szerint a Fabre Line ASIA nevű hajója nem június 13-án, mint a menetrendben közölve volt, hanem 14-én indul Constantinából Jaffába.

Hűvösebb időjárás várható. Budapestről jelentik: A meteorológiai intézet időjáráspronóisa szerint kissé hűvösebb időjárás várható esővel és zivatarhajlammal. A hőmérséklet Budapesten ma délután 27 fok Celsius.

Nyolc motoresónak eltűnt a Dover-Calais közötti motoresónak-versenyen. Londonból jelentik: Doverből hármanégy motoresónak a La Manche csatorna átszelésére indult. A fővárosban és az érdekelt déli városokban nagy izgalmat keltett, hogy nyolc csónak még mindig nem futott be Calaisba. Mint utóbb jelentik, az időjárás csak az első tíz kilométerig volt kedvezőnek mondható, ekkor azonban sűrű köd ereszkedett alá. Így történetesen, hogy több csónakvezető elveszthette tájékozódó képességét s eltévedt a ködben. A csatorna közlekedő hajóknak azonnal utasítást adtak a motoresónakok utáni kutatására. Két francia gőzös három motorcsónakot már be is kalauzolt Calais kikötőjébe. A többieket még keresik.

Nagyvárad polgársága a községi választásokra készül. Nagyváradról jelentik: A községi választások folyó hó 27-én vannak tíjzve. Az előkészületek már javában folynak és erős küzdelemre van kilátás. A Zsidó Nemzeti Szövetség öt helyet követel magának a tanácsban, ebből valószínűleg négyt meg is kap. A Zsidó Nemzeti Szövetség különben gyűlést tartott ebben az ügyben, arról azonban, hogy e helyekre kiket fognak delegálni, még nem szivárgott ki semmi biztos hír.

REGGELIRE-UZZONNÁRA a legegészségesebb táplálék egy csésze tejben 3 kávéskanál Ovomaltine.

Fuad egyiptomi király Berlinbe érkezett. Berlinből jelentik: Fuad király ma délelőtt tíz órakor megérkezett a birodalmi fővárosba. A királyt diszszázad élén maga Hindenburg elnök fogadta s a diszszázad az egyiptomi uralkodó érkezésekor sortízet adott le üdvözlésül. A fogadtatás után a király Hindenburggal együtt végigment a diszszázad frontja előtt, majd a köztársasági elnökkel együtt autóba szállt. A fejedelmi vendég autóját a Levonuláskor egy lovas ezred teljes díszben kísérte. A dél után folyamán Fuad látogatást tett Hindenburgnál és este bankettre hivatalos

az einöktöz, amelyen a német politikai élet összes kiemelkedő egyéniségei jelen lesznek, a Berlinben akkreditált diplomáciai kar tagjai is. A király tiszteletére rendezett demonstrációkat ma este tíz rakor zenés takarodó zárja be.

Ma este hét órára hívták össze az Egyesült Közgazdasági Bank hitelezői közgyűlést. A kolozvári Egyesült Közgazdasági Bank hitelezőinek közgyűlése ma este hét órakor lesz megtartva az Iparkamara nagytermében.

A szociáldemokrata munkásság üzedgyűlést tartott a Pata-uccában. Burger Mór elnökléte alatt a Pata-uccai és annak környékén lakó szociáldemokrata munkásság gyűlést tartott. A gyűlés szónokai Ursica és Ujhelyi voltak, akik éles szavakkal keltek ki a város vezetősége ellen. Felpanaszolták, hogy a városi tanács teljesen figyelmen kívül hagyja a legelőnyösebb higiéniai követelményeket is, amikor a külvárosi utcákra semmi gondot nem fordít. A kijelölések ma kétségbeesztő állapotban vannak és ez az állapot sürgős beavatkozást igényel a városi tanács részéről. A gyűlés elhatározta, hogy ez ügyben öttagú küldöttséget fog Mihali polgármesterhez kijelteni.

Rádiózik? Jár operába?

akkor nem nélkülözheti a legújabb

Operaismertetőt

Az opera és zeneirodalom remekműveit kimerítően ismerteti és nagyszámu kottapéldánnyal illusztrálja.

Eddig megjelent:

Gounod: Faust	ára 34.—
Wagner: Lohengrin	" 34.—
Bizet: Carmen	" 34.—
Verdi: Aida	" 34.—
Puccini: Turandot	" 34.—
Erkel: Bánk bán	" 34.—
Mozart: Figaro lakodalma	" 68.—
Poldini: Farsangi lakodalom	" 34.—
Leoncavallo: Bajazzók	" 34.—
Thomas: Mignon	" 34.—
Erkel: Hunyadi László	" 34.—
Puccini: Tosca	" 34.—

Kaphatók az UJ KELET könyvosztályában.

Vizsgai jutalomkönyvek:

Bar-Kochba I.

1. Patai: Az ősi vér (Regény). 2. Mondák és legendák a zsidó történelemből. 3. Sass Irén: Esti csillag.

A 3 könyv keménykötésben 60 lej.

Bar-Kochba II.

1. Lehmann: Egy széderest Madridban (Regény). 2. BölcS Salamon legendái. 3. Zsidó elbeszélések. (Jókai, Tolstoj, Björnson stb.)

Ára keménykötésben 60 lej.

Katona: Történetek és példázatok a Talmudból és a Midrásból. Ára 15 lej.

Fürth Margit: Gyuri gróf	Ára 40 Lej
Heine: Bacharachi rabbi	" 40 "
Kiss József: Jokli	" 20 "
Kabbalisták és csodatevők	" 20 "
Herzl: Zsidó állam	" 30 "
Herzl: Ósujhón	" 140 "
Zengő hárfá (Versek)	" 20 "
Zsidó renaissance	" 20 "
Giszkalay: Vitéz Benaja (disz-kötésben)	" 240 "

Kaphatók az Uj Kelet könyvosztályában, 100 lej alatt megrendelésnél csak az összeg előzetes beküldése ellenében.

Hirdessen az Uj Keletben

SP

Megkezdődte serlegm

Vasárnap délelőtt pályán megkezdődött dördjéserlegm a kolozvári egyesület küzdelmeiben. A NAC majdn szál sikra. Az első nap küzdelmese voltak momentumot tartó Cluj jó startot véve Képes Romaniát, de az Universitatea szaratta első győzelménye a Haggibbor nem nyert befejezés 3:2 arányban és győzelemmel jobbak.

Részletes eredmények: 7:0. Farkas O.—Ghitáné—Popovici k. a. 6. Pick 6:1, 6:1, Szász gescu, Taran 6:1, schivescu 6:0, 6:4, Ghitáné, Popovici Diamant—Popovici.

KAC—TC 4:3. D. Andrasofszky, Remény 6:2, 6:1, Szász 7:9, 6:3, Szász I., Diamant 6:3, 6:2. A telt és miután a győlt részére, előlöt tásától.

Universitatea—Romania—Ghitáné 7:5, 6:3, gescu, Taran 6:1, 6:1, 6:0, Georgescu, Farkas, Crenian 6:2, 6:3, Georgescu k. a., Selley k. a. 6. Taran 6:4, 6:1.

Haggibbor—KAC ner (KAC) 6:4, 7:5. Gy. (H) 6:2, 6:2, Helsofszky I. (KAC) 6:6. Benner (KAC)—De 6:4, 6:4, 6:4, Simon Szász II. 6:2, 6:4.

A Haggibbor járt máris kiemelkedő pompás stílusa a köztársasági versenykarrizájával volt tavaly óta és a produkált jó játékok formában vannak a Devesery-pár ki megnyerhette volt csapalából Renner emelkedett ki. A Téből Rosinné, Szász szoltak jól. A Romátes, de feltétlen tel áll, akk a további munkát fognak adni Universitatea játéka a, Serb és Metian min Bolintineanu Kétségtelen, hogy teljesen egyenrangú kívül érdekessé a t amelyek a jövő v fognak folytatódni.

A Romania elérte vári kerület bajnok dály, a vásárhelyi a közés — mint előre mert a Mures egy rad. A Romania te bajnoka és ha soka demelte volna meg a véleményünk, ho tendők volnának a lyok és egységes froi a kerület bajnoka n gos küzdelmekben. a jövő szezon kezdő majd minden kezdő

A KKASE ország versenyre sikerrel já minden részéből a tornász vett részt a

